

ÁGOSTON VILMOS: GODIR ÉS GALANTER

Noran–Palatinus, 1998. 270 oldal, 966 Ft

Rejtélyes könyvet vesz kezébe az olvasó. Rejtély a címe, titokzatos a homályos fénykép a címlapon, amely időnként – még fátyolosabban – a könyv oldalain, a betűk mögött is feltűnik. S a szerző nem is igyekszik feltárni a titkot. Őszintén szólva nem is tudom, hogy a godir és a galanter mit is jelent pontosan. Úgy látszik, hogy a kolozsvári helyi nyelvjárásban cipőgyári munkásokat neveztek így. A godir a *Goodyear* torzított változata, és akkor gumitalp- vagy talpkészítőt jelenthet, a galanter pedig talán a cipőfelsőrész mestere. Azt sem tudom, hogy Ágoston Vilmos saját leleménye vagy megint csak kolozsvári argó e két szó átértelmezése az egymást kiegészítő, egymást feltételező balekké és szélhámosná.

A fényképről magában a könyvben csak a legvégén tudjuk meg, hogy azon „*egymás mellé került a kedves sörbajuszú nemzeti szerkesztő-kritikus, a zsidó liberálisnak bélyegzett teória központi világ-filozófus, a pacalleves kedvelő civiltársadalom gyakorlati politológusa, a város legtehetségesebb lokálpatrióta novellistája, a szlovákiai magyar ellenzék vezére, és valaki, akit sokáig nem tudtak azonosítani a szekusok*”. Egy temetésen állnak ők szépen egymás mellett egy jelképesen is felfogható szögesdrót mögött, s a regényben nyomoznak e kép után.

Máshonnan persze tudható, hogy a helytelenül Bretter-iskolaként titulált szellemi kör – vagy pontosabban: kiváló tehetségek kisvárosban, kisebbségben összeverődött kompániájának – tagjai állnak ott, akik közé Ágoston Vilmos is tartozott. De nem ezeknek a nem egyet gondoló, de valamit nagyon erősen gondoló és ezért egymáshoz húzó fiatalembereknek a történetét írta meg, csak emblematikusan belerejtette a maga történetébe, a vérfagyasztó pikareszkbe a Ceaușescu-korszak éveiből.

Így éltünk Transsylvaniaiában – variálhatnám egy híres könyv címét. Az a kis részlet, mindjárt a könyv elején, amelyben egy német fiatalember be akarja mondani a rádióba, hogy ő szereti a hazáját, Romániát, s az ehhez fűzött csalafinta írói rekonstrukció és

kommentár például azok közé a passzusok közé tartozik, amelyek megvilágítják a finom – azaz durva – különbségeket az egynemű kommunista diktatúrák között Kelet-Európában. Minden gondolatmenet és, ami fontosabb, minden társadalmi ösztön ismerős magyarországi emlékeink alapján is, s mégis minden más: brutálisabb, színesebb, átláthatóbb, „balkánibb”.

Ezért talán jobban is illik hozzá a pikareszk műfaja. Ágoston, aki szabályos időközben, nyolc-kilenc évenként jelentkezik regénnyel (s ezért aztán kiszámítható, hogy most a harmadiknál tart), szemmel láthatólag nem tudott ellenállni annak a kísértésnek, hogy életrajzának egy tényét regényanyagának tekintse. A KORTÁRS MAGYAR ÍRÓK KISLEXIKONÁ-ban ez olvasható: „*1984-ig a marosvásárhelyi RTV-stúdió riportere, majd Nyárádszeredán rágcsáló- és féregirtó volt.*” Ebből a visszatekintve – csak visszatekintve – komikus sorsfordulattól bontakoztatja ki nemcsak szüzességét, hanem eszközeit is. A fiktív riportázt és riportszerűséget, a patkányfogás szimbolikus lehetőségeinek kibontakoztatását, újabb színek hozzáadását a *vallatás* Dosztojevskij óta alapvető irodalmi toposzához.

A GODIR ÉS GALANTER fanyar embertana szerint – legalábbis Ká-Európában – vagy godir lehetsz, vagy galanter.

Radnóti Sándor

GENETIKUS BABITSOLÓGIA

Kelevéz Ágnes: A keletkező szöveg esztétikája.

Genetikai közelítés Babits költészetéhez

Argumentum, 1998. 281 oldal + mell., 900 Ft

Kelevéz Ágnes remek könyvét bizonyosan nagy élvezettel olvassák azok, akiknek megadatott a Babits Mihály személyiségével való mélyebb ismeretség.

Ez az őszinte dicséretnek szánt mondat majdhogynem úgy is olvasható, hogy fölösleges volt a kiadónak ilyen gonddal megtervezett és kivitelezett, csaknem hibátlan könyvet előállítania csak azért, hogy a nemrég még ideológiai karanténba szorított költő